ISSN 0333-0362
NR. 1 - 2003
44. ÅRGANG
kr. 50.-

SPRÅKLIG SAMLING

Tidsskrift for aktuelle språkspørsmål

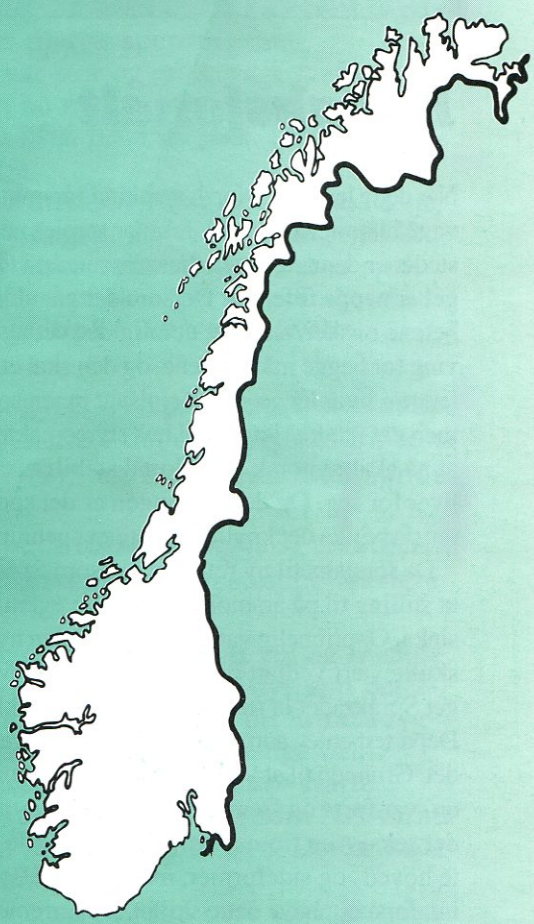

Språklig samlings litteraturpris 2002 til Øyvind Berg

Samnorsktanken i dag: Nostalgi og framtidsoptimisme

Utgitt av Landslaget for språklig samling

SPRÅKLIG SAMLING

Ansvarlig redaktør: Arne Torp
E-post-adresse: arne.torp@inl.uio.no

Bladpengar: kr 150,– pr. år

Adressa til laget og bladet:

Postboks 636 Sentrum, 0106 OSLO
Postgiro 0532 1078666
Heimeside: http://home.no.net/lss/

Utgitt av:
LANDSLAGET FOR SPRÅKLIG SAMLING

Leiar: Pål Styrk Hansen
Tanumveien 89 E
1312 SLEPENDEN

Medlemspengar (inkluderer bladpengar):
kr 200,– pr. år
for skoleelevar, studentar og pensjonistar:
kr 100,– pr. år

Redaksjonelt

Når dette leses, vil Norsk språkråds årsmøte nok forlengst være historie. 13. og 14. februar samles nemlig Rådet, og stedet er denne gangen Aasen-senteret i Ørsta. Stedsvalget er neppe tilfeldig. Dersom det går slik som myndighetene ønsker, skal det nemlig der vedtas ei ny rettskriving for begge målformene, og den skal etter planen vare lenge – hvor lenge, er det sjølsagt ingen som kan si i dag, men det uttalte siktemålet hos styresmaktene er i alle fall at nå skal nynorsk og bokmål stabiliseres og normeres hver for seg. Og denne gangen er det spesielt nynorskrettskrivinga det knytter seg størst spenning til.

De forslaga til ny rettskriving som Språkrådet nå skal ta stilling til på årsmøtet i Ørsta, er egentlig flere år forsinka. Opprinnelig var det tanken at den nye rettskrivinga skulle vært vedtatt på årsmøtet i 2000. Men det forslaget Språkrådet la fram den gangen, ble ikke godkjent av Departementet, som sendte hele framlegget tilbake til Rådet. Grunnen til at forslaget ikke gikk gjennom den gangen, var først og fremst misnøye med nynorskforslaget, der seksjonen fremdeles ville ha et skille mellom såkalte hoved- og sideformer, mens bokmålsseksjonen gikk inn for å oppheve dette skillet. Departementet ville gjerne ha ei forenkling og sendte derfor begge forslaga tilbake til Rådet, med ei sterk oppfordring til nynorskseksjonen om å vurdere om man ikke der også kunne fjerne sideformene.

De siste to åra har så nynorskseksjonen hatt heftige interne diskusjoner, som både har dreid seg om man kan bøye seg for dette ønsket fra politisk hold, og hvor vid ei eventuell nynorskrettskriving uten sideformer skal være.

Debatten har vært til dels oppheta og intens, og innspilla fra ulike kanter mange. Så vidt jeg har oppfatta stemninga, kan det være duka for et særdeles friskt oppgjør mellom ulike målpolitiske fraksjoner på Aasens egne heimtrakter den 13. og 14. februar.

Hvordan det går med både nynorsk og bokmål på dette møtet, skal vi komme tilbake til i neste nummer. Denne gangen skal vi nøye oss med å referere fra den siste litteraturprisutdelinga, samt dvele litt nostalgisk ved fortida. Men jeg vil også prøve å peke på det jeg oppfatter som vår oppgave som samnorskfolk i en "postsamnorsk" tidsalder. For den norske språkstriden er neppe over, sjøl om noen gjerne vil prøve å overbevise oss om at så er tilfellet!

Styret i LSS 2000-2001

Sentralstyret
Pål Styrk Hansen, leder
Arne Torp, nestleder
Ivar Hundvin, sekretær
Eric Papazian, kasserer
Thomas Hoel, styremedlem
Ellen Skolseg, styremedlem
Vanja Jahnsen, styremedlem
André Stryger,varamedlem
Elsa Kristiansen, varamedlem

Landsstyret
Lars S. Vikør
Gulbrand Alhaug
Rolf Theil Endresen
Arne Kjell Foldvik
Ernst Håkon Jahr
Svein Lie
Åshild Rykkja
Helge Sandøy
Knut Western
Jon Vidar

Varamedlemmer til landsstyret
Helge Gundersen
Einar Flydal
Johs. Fosså
Anne-Ma Grønlie
Øyvind Gulliksen
Reidun Guldal
Eskil Hanssen
Helge Omdal
Geirr Wiggen

Redaktør: Arne Torp
Revisor: Johs. Fosså
LSS sine medlemmer og varamedlemmer i Norsk språkråd:
Arne Torp (bokmål)
Ellen Skolseg (vara)
Lars S. Vikør (nynorsk)
Rolf Theil Endresen (vara)

Pressemelding

Språklig samlings litteraturpris 2002

Øyvind Berg

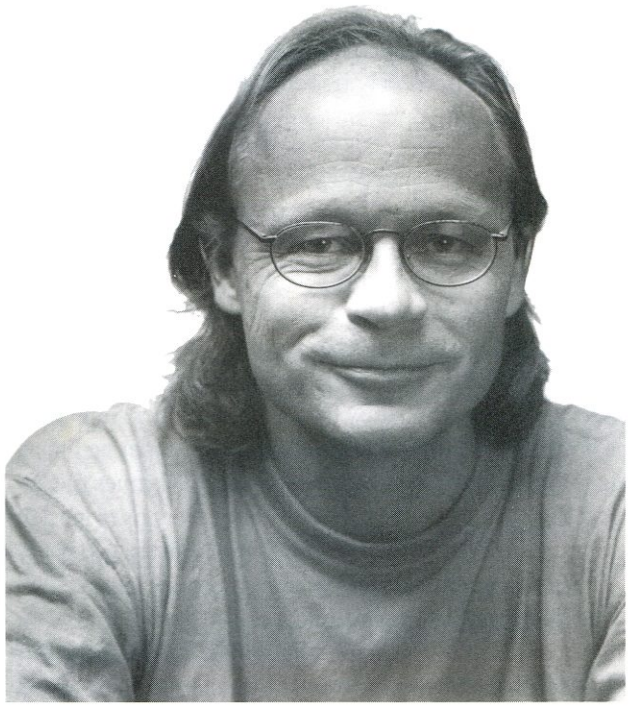

Forfatteren Øyvind Berg er tildelt Språklig samlings litteraturpris for 2002. Prisen deles ut hvert år til en forfatter/skribent som skriver et folkelig, radikalt bokmål, og prispengene utgjøres av de årlige rentene av

Tomas Refsdals litteraturfond, i 2002 30.000 kroner

Prisjuryen har bestått av Åshild Rykkja, Arild Linneberg og Pål Styrk Hansen.

Øyvind Berg er født i Oslo i 1959 og bor på Lillehammer. Han debuterte på Gyldendal i 1982 med diktsamlinga *Retninger*. Så fulgte 3 nye diktsamlinger på 80-tallet før han publiserte skuespilla *Kjøter* i 1989 og *Lærestykker* i 1990, begge på forlaget Oktober. Flere diktsamlinger fulgte, og i 1995 fikk han Brageprisen for samlinga *Forskjellig*. De to siste diktsamlingene heter *Kjærlighetc.* (1997) og *Nede fortelling* (2000). Etter 1995 har han utgitt bøkene sine på Kolon forlag.

I tillegg til diktsamlingene har Berg fått stor anerkjennelse for sine gjendiktninger av sentrale forfattere som Paul Celan, Ezra Pound, Per Højholt og Heiner Müller. I 1998 ga han ut ei gjendikting av William Shakespeares *Hamlet*. Han er ellers aktiv i teatergruppa "Baktruppen" der han både skriver, instruerer og spiller sjøl.

Øyvind Berg har i tillegg til Brageprisen fått Oktoberprisen (1992), Norsk teaterlederforums oversetterpris for 1996/97, Aschehougprisen (1999) og Halldis Moren Vesaas-prisen (2000).

Prisjuryen uttaler om prisvinneren at han siden debuten med *Retninger* har markert seg som en særegen stemme i norsk poesi; med en folkelig kraft i uttrykket viker han ikke tilbake for det noen vil oppfatte som saftig ordbruk, både erotisk, politisk og språklig. Bildebruken er original og overraskende, rytmikken gjennomført, og folkeligheten parres med stor belesthet i verdenslitteraturen, fra gammel egyptisk dikting til nyere tysk og nordisk. På mange måter er Berg også en filosofisk dikter som ikke viker tilbake for de store, eksistensielle temaene fra Heraklit til Heidegger, og det eksistensielle koples gjennomgående med en politisk refleksjon – som i hans tredje diktsamling *Et foranskutt lyn*, der Wergeland er en rød tråd, sammen med USAs atombombe over Hiroshima: Diktsamlinga har undertittelen *Enola Gay, jeg*. I tillegg til ei rekke framstående diktsamlinger har Øyvind Berg som nevnt også markert seg som en av våre sentrale gjendiktere av så krevende poeter som Per Højholt og Paul Celan.

Nytt fra forskingsfronten:

Men i 1907 skjer det boller som det er verdt å huske.

(Fra side 4 i et upublisert arbeid om norsk språkhistorie(?), funnet som bakside av handlelapp på ICA-butikken på Ullevål stadion i Oslo 9 . mars 2002.)

Pål Styrk Hanssen:

Tale til Øyvind Berg

Årets prisvinner har fått veldig mange priser, mange *gjeve* priser. Han har fått Oktoberprisen, som har navn etter noe som skjedde i november, og nå DESEMBERPRISEN. Hvert år i desember ringer jeg til Torleiv Grue, Trygve Åslund, Per Glad, eller atter andre, og meddeler hvem styret i Landslaget for språklig samling har vedtatt å tildele årets litteraturpris. Hvert år går kassereren vår og henter renter av en drøy halv million kroner som vi har på bok. Og minus pålagte avsetninger til fondet og litt revisorutgifter og sånt så blir det i år 30.000 kroner til Øyvind Berg. Så hvert år står vi her, eller tvers over garden – der, og taler og deler ut.

Prisen vår har vært delt ut 32 ganger, første gang i 1963 til Mikkjel Fønhus. Jeg skal ikke si så mye om "språkradikale nordmenn før deg", men siden du også har fått Halldis Moren Vesaas-prisen, så skal du vite at ho var en av våre mest trofaste medlemmer gjennom mange år og var med og delte ut prisen vår ei rekke ganger.

Rundt 1980 blei vi kontakta av en pensjonist på Rjukan ved navn Tomas Refsdal, som gjerne ville gi en sum penger til laget og saken – det var snakk om 100.000 kroner. Etter forhandlinger med representanter fra styret vårt kom man fram til at et fond der rentene kunne deles ut som en del av litteraturprisen, ville være den beste måten å utnytte denne rause gaven på. Så blei Erling Pedersen i 1983 den første prisvinneren som fikk noe mer enn pene ord, blomster og grafisk blad. Etter hvert økte Refsdal fondet til 500.000 kroner, og med pålagte avsetninger er det nå på rundt 550.000.

Så hvorfor gjør vi dette her? Uten at jeg skal gi forsamlinga noen språkhistorisk belæring, vil jeg bare minne om at sjøl om språkstriden nå er uttrykkelig og offisielt lagt død, og Lars Roar Langslet ettertrykkelig har erklært den for vunnet, og nynorsken og samnorsken for vederstyggelig beseira, så er det lang tradisjon her i landet for at det offentlige legger seg opp i skriftspråksnormering og språkbruk i offentlig tjeneste. Og så er vi noen rustne herrer, da, og ei og annen anløpt dame, som mener at dette er et viktig demokratisk hensyn, og at språket er altfor viktig til å overlates til en sjøloppnevnt kulturelite. Der Arbeiderpartiet ga opp for drøye førti år sia, fortsatte vi å tru på ett framtidig norsk skriftspråk som flest mulig nordmenn kunne kjenne seg igjen i. Derfor!

I den anledning er det rett og slett en svir en gang i året å hausse opp skriftstykker og premiere forfattere som bringer folk ulike budskap i ei språkform vi mener peker framover mot et sånt felles norsk skriftspråk. Du er med andre ord en for oss viktig *premissleverandør*, **Øyvind Berg**!

Jeg vil uten videre her og nå kåre deg til radikalt bokmålsmester i ordspill. Akkurat som Kjartan Fløgstad er det i nynorsk, og sia vi nå en gang driver språkpolitikk her, André Bjerke i riksmål. Men han er jo død og begravet. Akkurat som riksmålet. Hørte jeg Øystein Sunde? Joa, han fikk prisen i 1995, men sjøl om han når et formidabelt publikum med ordkunsten sin, når han ikke opp mot *Poe si tid, Kjærlighetc., Nede fortelling* eller *Else* – som ikke lot seg oversette (eller overse?).

Du får ikke denne prisen fordi du er Stovner-gutt, men fordi du ikke unnser deg for å være det også i skriftlig, litterær sammenheng. Og det dreier seg ikke her om å "skrive som man snakker", men om å tørre å gjøre et formvalg der du ikke forstiller deg en centimeter, men uttrykker deg sånn at det er du sjøl som snakker. Vi venter heller ikke at en dansk middelalderprins skal snakke radikalt bokmål, vi erkjenner at formvalg også har med stil å gjøre, men også i gjendiktingene dine er valga du gjør, ofte radikale, og iallfall mer muntlige enn om du hadde underlagt deg et regime som sto steilt på at skriftlig norsk er to kjønn og null diftong, punktum.

Det er utfordrende å lese Øyvind Bergs dikt, og det er ofte moro! Og det er moro å lese anmeldelser av bøkene dine. Vi velger alltid prisvinnere som begeistrer anmelderne. Og du har til og med anmeldere som passer på deg: En skriver i innledninga til en anmeldelse av *Forskjellig* at Dagbladet har gitt bøkene dine ei rekke "usedvanlig stupide omtaler". Det er jo nesten som å ha en storebror i avisa, det der! Ingen snakker stygt om det radikale bokmålet ditt (ikke en gang Ingunn Økland), men Øystein Rottem, som kanskje, men bare kanskje, er en av de nevnte stupide, bemerker at du formulerer deg på et "muntert, radikalt bokmål". Det er vi bare så enig i, og med dette …

Arne Torp, redaktør av Språklig samling

Samnorsken er daud – leve samnorsken!

Denne artikkelen er opphavleg skriven for eit anna blad enn *Språklig samling*, nemleg *Mål og Makt*, bladet til Studentmållaget i Oslo, og han stod på prent der i nr. 1/2-2002. Uttrykket "dette bladet" i første linja nedafor) viser altså til *Mål og Makt*, og ikkje det bladet du les no. Men ettersom eg reknar med at det ikkje er nett dei same som les begge desse blada (sjølv om slike folk nok òg finst!), så tek eg sjansen på å prente artikkelen oppatt her. Dei som har lese han før, får berre orsake og bla vidare!

Statsgravferd for samnorskpolitikken

Som dei fleste som les dette bladet vel har fått med seg, blir samnorsk nå heilt avskrive som offisielt mål for norsk språkpolitikk. I ein proposisjon som passerte statsråd i juni, gjer regjeringa framlegg om å fjerne den såkalla tilnærmingsparagrafen i lov om Norsk språkråd. Dette punktet (underpunkt b i § 1 i lova) lyder slik:

> Norsk språkråd skal følge utviklingen av norsk skriftspråk og talespråk og på dette grunnlag fremme samarbeid i dyrkingen og normeringen av våre to målformer og støtte opp om utviklingstendenser som på lengre sikt fører målformene nærmere sammen.

Det er sjølvsagt den siste siste delen av dette punktet som nå står for fall; heretter skal dei to målformene dyrkast kvar for seg.

I media har dette blitt framstilt som at Staten nå seier endeleg farvel til samnorskpolitikken, og reint formelt er dette sjølvsagt korrekt. For oss som arbeider for samnorsksaka, er dette likevel alt anna enn overraskande; tvertimot er dette nok som har vakse fram over lang tid.

Den andre verdskrigen som språkpolitisk vendepunkt

Då andre verdskrigen slutta, var nynorsk hovudmål for tredjekvar norske skoleelev. Ei meiningsmåling på den same tida viste at fire av fem nordmenn var for å slå dei to målformene saman til ei. I 1950-åra opplevde me ein av dei heftigaste fasane nokon gong i norsk språkstrid, og skyteskiva var framfor alt den politikken som fire av fem hadde sagt dei var for nokre år før. Samtidig var nynorskprosenten i fritt fall, som det heiter på aksjemarknaden.

Kva var det som hadde skjedd? Før krigen hadde nynorsken vore i stadig framgang; i dei tri første tiåra etter krigen var det omvendt. I den same perioden gjekk omgrepet *samnorsk* over frå å vere eit mål mange syntest det var verdt å streve mot til å bli noko nær eit synonym for knotete og unaturleg språk.

Ettersom denne forandringa skjedde samtidig med krigen, er det rimeleg å tru at ho hadde eit eller anna å gjere med det som skjedde då. Språkhistorikaren Ernst Håkon Jahr har forklart denne omsnunaden slik (jf. *Vårt eget språk 1*, Aschehoug 1988 s. 123):

> Med okkupasjonsåra og det som hende da, kan vi seie at det nye Noreg, 1814-Noreg, fullførte nasjonsbygginga. Den norske nasjonen fanst, og han beviste sin eksistens gjennom fem harde og vanskelege krigsår. Men dermed måtte språket som nasjonalt symbol bli mindre viktig. [...] Det nasjonale argumentet at nynorsken var meir norsk enn bokmålet, og at dei som brukte og støtta nynorsk, dermed var meir nasjonale enn dei som ikkje gjorde det, var ikkje lenger brukande.

Nynorsken miste altså dermed det viktigaste argumentet sitt; for folk flest er det i dag som kjent bokmålet som er *norsk*, nynorsk er – *nynorsk*. Men samtidig forsvann også eit av dei viktigaste argumenta for *tilnærmingspolitikken* på bokmålssida. I alle revisjonar av norsk-dansk/riksmål/bokmål før andre verdskrigen snakka ein om *fornorsking* – skriftmålet måtte reformerast fordi det ikkje var "skikkeleg" norsk. Etter krigen vart dette snart annleis – var det kanskje ikkje *norsk* dei skreiv, nasjonale "protestdiktarar" som Inger Hagerup, Nordahl Grieg og Arnulf Øverland?

Frå språkstrid til språkfredskomite

Samnorskmotstanden toppa seg som kjent i 1950-åra, då *Foreldreaksjonen mot samnorsk* samla nærmare ein halv million underskrifter; utan tvil den mest vellykka grasrotaksjonen nokon gong i norsk historie. Ikkje underleg altså at Arbeidarpartiet snart kjende heile samnorskpolitikken som ei stadig tyngre bør. Første steget mot avvikling var oppnemninga av den såkalla Språkfredkomiteen (Vogt-komiteen) i 1964, som skulle "ta opp til drøfting heile språksituasjonen i landet og gjera framlegg som komiteen meiner kan tene til å ta vare på og utvikle vår norske språkarv." Det var resultatet av arbeidet til denne nemnda som i sin tur førte til opprettinga av Norsk språkråd, der det altså blir sagt at ein skal *stø opp under* utviklingstendensar som *på lengre sikt* fører målformene saman. Denne varsame formuleringa er dermed noko heilt anna enn det nokså handfaste mandatet Norsk språknemnd fekk då ho blei oppretta i 1952; den gongen heit-

te det at ein skulle arbeide for tilnærming "på norsk folkemåls grunn".

Bokmålsdominans og nynorsktolerans

Avviklinga av den offisielle samnorskpolitikken er altså ein prosess som i alle fall har vara i nærmare 40 år, og det som skjer no, er berre retoriske stadfestingar av det som har vore språkpolitisk røyndom i fleire tiår. Og denne røyndommen er at det konservative bokmålet rår grunnen på mest alle område i samfunnet, dvs. den målforma som i offisiell språkbruk kallast *moderat* bokmål – den sosialdemokratiske retorikken heng framleis att hos mange slik at dei kvier seg for å kalle tingen med sitt rette namn – for kven vil vel ikkje vere *moderat* – det motsette er jo *rabiat*! Den einaste alternativet til "det hellige allminnelige moderate bokmål" (HAMB) som blir offisielt anerkjent i dag, er nynorsken, som verken er "hellig" eller "allminnelig", men som tvert imot må tole vondord når han ikkje held seg i ro der han "høyrer heime", dvs. på landsbygda på Vestlandet. Der blir han til gjengjeld tolerert, og i minst to stortingsmeldingar dei siste åra (melding nr. 13 1997-98 og nr. 9 20001-02) er det sagt at han også skal halde fram som "riksmål" med solid statsgaranti i all framtid. Spørsmålet er berre kor mykje ein slik "garanti" er verd dersom den politiske situasjonen forandrar seg endå meir i den retning me har sett tendensar til dei siste åra. Ei fleirtalsregjering med Carl I. Hagen som statsminister vil knapt vere nokon særleg truverdig garantist for at det framleis vil komme lærebøker på begge målformer samtidig og til same pris – til dømes. For ikkje å snakke om den obligatoriske sidemålsstilen.

No er dette rett nok berre eit skrekkscenario (for målfolk!) – førebels; slik det ser ut i dag, er nynorsken sikra ei framtid så langt me kan sjå. Men etter mitt syn kan situasjonen snøgt endre seg om den politiske situasjonen gjer det. Så lenge det finst to målformer her i landet, trur eg språksituasjonen også vil vere labil – det er liksom ikkje "naturleg" med meir enn eitt skriftmål i eit land med vår talemålssituasjon. Likevel er dette sjølvsagt ein situasjon me godt kan leve med – me har jo levd slik i om lag hundre år (sidemålsstilen kom i 1907). Eg er derimot slett ikkje viss på at han kjem til å vare i hundre år til, men det slepp eg i så fall heldigvis å sjå, for eg reknar ikkje med (og håpar heller ikkje) å bli 160.

Samnorsk – framtidsutopi eller radikalt bokmål?

Både bokmål og nynorsk er altså erklært som verneverdige; det einaste målet som ikkje har livsens rett i framtida, er samnorsken. Så kan ein lure på kva samnorsk eigentleg er. Opphavleg – dvs. fram til etter krigen – tenkte ein seg nok samnorsken som eit slags nærmast matematisk midtpunkt mellom nynorsk og bokmål, der kvar av dei eksisterande målformene utgjorde sin like store del. Ei slik målform har aldri vore noko anna enn ein framtidsdraum/skrekkvisjon (stryk det som ikkje passar); det har i alle fall aldri eksistert noka offisielt godkjend "samnorsk" målform her i landet. Men i språkstriden på 1950-talet kom samnorsk til å bety det same som *radikalt bokmål* – det var denne målforma Foreldreaksjonen retta skytset sitt mot. Og det radikale bokmålet eksisterer framleis som eit fullt tillate alternativ! Rett nok inneber det revisjonsframlegget som truleg vil bli vedteke av Språkrådet neste år at ein god del såkalla lite brukte former blir strokne, og som ein vel kan tenkje seg, er "lite brukte former" i stor grad ei (eufemistisk?) omskriving for (radikale) tilnærmingsformer (t.d. *måndag, fiskerer, greitt,* kløyvd infinitiv). Men det er likevel meir enn nok att til at me som gjerne skriv radikalt når me skriv bokmål, ikkje får sleppe til usensurerte om me t.d. skulle få lyst til å skrive i Aftenposten; her har eg eiga solid røynsle å vise til. All slags nynorsk får derimot sleppe til, både innanfor og utanfor offisielt tillatne normalar; i det seinare har det t.d. vore fleire lesarinnlegg på Hægstad-normal i denne avisa.

Samnorsken som framtidsutopi i førkrigsutgåva er truleg ikkje liv laga i dag – for min eigen del ser eg det i alle fall ikkje som realistisk at bokmål og nynorsk skal komme nærmare kvarandre enn det som ligg innanfor dei normalane som er tillatne i dag. Samnorsk som synonymt med radikalt bokmål har eg derimot framleis stor tru på som norsk framtidsmål!

Språkpolitisk sensur i våre dagar

Korleis kan eg så ha tru på dette dersom ingen skriv radikalt bokmål, slik det ofte blir hevda. Grunnen til dette er rett og slett den at denne påstanden er usann – radikalt bokmål *er* i bruk, jamvel om det i stor grad er usynleg! Med *usynleg* meiner eg her at det i liten grad kjem fram i meir offisielle samanhengar, både fordi det mest over alt sit sensurinstansar så som konservative avisredaksjonar og ditto forlagskonsulentar, som passar på at det som slepp ut derifrå er på HAMB (sjå ovanfor), eller fordi folk som gjerne vil komme på trykk, veit at dei slepp lettare gjennom om dei driv sjølvsensur. Det som i alle fall er sikkert, er at ein finn mykje meir innslag av det ein kan kalle radikale bokmålsformer (a-endingar av ymse slag, diftongar, ordformer som *sjøl, sjuk* og *tru*) i meir "privat" skriftspråk (notat, brev, private heimesider på Internett, men også innlegg og redaksjonelt stoff i mindre lokalaviser) – og i skjønnlitteratur!

Det siste er spesielt interessant; i alle fall om ein tenkjer på riksmålsretorikken slik han var i tidlegare tider. Den gongen var som kjent slagordet "fri sprogutvikling", og dei som skulle føre an i den frie "sprogutviklingen", var diktarane, for det var dei som sat inne med den sanne og rette "sprogfølelsen", i motsetning til filologane i departementet som sat og konstruerte sin åndlause "skamnorsk" (jf. *spynorsk* hos FRPU i dag). Men i seinare år har me ikkje høyrt så mykje frå riksmålssida om at forfattarane som

språkfornyarar; no er det *skriftmålstradisjonen* som skal takast vare på, og då er nok sindige redaktørar og forlagskonsulentar betre garantistar enn meir og mindre åndfulle diktarar. Og sanneleg – *Landslaget for språklig samling* har heller aldri hatt problem med å finne verdige kandidatar til litteraturprisen, som blir delt ut kvart år til ein forfattar som skriv folkeleg og talemålsnært bokmål – med andre ord *radikalt* bokmål! Så det finst så visst forfattarar som synest radikalt bokmål kan vere eit tenleg skriftleg uttrykksmiddel – og *dei* blir altså heller ikkje språkpolitisk sensurerte i forlaga, i motsetnad til dei fleste andre som slepp til i riksdekkjande skriftlege medium.

Har samnorskrørsla ei framtid?

I dag har me altså den situasjonen at nynorsken har fått solide statlege garantiar for at han skal bestå også i framtida, medan samnorsken er heilt avskriven. Men nett det at "samnorsken" – i form av radikalt bokmål – i dag er undertrykt og forfølgd her i landet, gir meg von for framtida. For var det nokon grunn for riksmålsfolk til å sensurere bort det radikale bokmålet dersom dei ikkje var redde for at det skulle kunne ha "smitteeffekt"? Ein leiar på nynorsk (om Arne Garborg) kan Aftenposten alltids koste på seg – men når får me sjå ein kronikk på radikalt bokmål i denne avisa, eller for den saks skuld så mykje som eit stakkars lesarinnlegg som handlar om noko anna enn "samnorsk"? Så lenge "samnorsken" er så farleg at han må sensurerast, er han så visst ikkje daud!

Likevel er det nok sant som Vømmøl spelemannslag sa i si tid tid at "det e ittj'no som kjæm tå sæ sjøl". Dersom den private språksensuren får halde fram lenge nok, kan vanlege folk til slutt *gløyme* at det faktisk finst alternativ til HAMB. Derfor er det viktig at målfolk skriv så godt og så mykje nynorsk som dei greier, og at me i *Landslaget for Språklig samling* skriv både nynorsk og radikalt bokmål over alt der me kjem til orde. Dersom me ikkje gjer det – både målfolk og samnorskfolk – kan det lett gå slik som riksmålsfolka inst inne håpar, same kor mange festtalefrasar dei serverer om den fagre nynorsken – at den norske språksituasjonen blir "normal", som det heiter der i garden, dvs. at det moderate bokmålet kjem til å rå grunnen aleine her i landet. Slik eg ser det, har målfolk og samnorskfolk felles interesse i å hindre at dette skal skje. Som samnorskmann ser eg derfor på målfolk som allierte i kampen for eit framtidig norsk skriftspråk, tufta på levande norsk språk i dag, og ikkje einsidig basert på ein norsk-dansk skrifttradisjon.

Arne Torp:

«Skvatarausi rykkja råva»

Noen ganger de siste åra har jeg i egenskap av redaktør for *Språklig samling* blitt invitert til debattprogram i NRK, der hovedpoenget har vært å få fortalt enda en gang hvor steindød samnorsken er i dag. Og i motsetning til vanlige gravøl der man stort sett bruker å rose den avdøde, er det vanligvis ikke dette som er fokus i disse programmene, snarere tvertimot; som regel må jeg kjempe en nokså ensom kamp ikke bare mot en eventuell meddebattant, men også mot programlederen, som fremdeles synes å se det som si fremste oppgave å kjempe mot det statspålagte knotet, som visstnok kunne minne om ytringsfriheten i Sovjet under Stalin.

Nå er det jo ikke så mange lenger som har noe særlig greie på hva denne herostratisk berømte samnorsken var for noe; både lytterne og programlederne er født i den "postsamnorske" perioden, men i folkeopplysningens navn har NRK da tenkt på dette: Hver gang bruker de å innlede programmet med å spille et utdrag fra en revysketsj fra 1950-tallet, der Leif Juster opptrer som samnorskvennlig norsklærer, mens en den gang yngre mann, Ernst Diesen, opptrer som troskyldig elev. I denne sketsjen – som utvilsomt var en stor publikumssuksess i samtida – presenterer eleven en del kryptiske setninger som angivelig skulle stå i norskboka hans. En av disse er den som er sitert i overskriften: "Skvataraus rykkja rova" – den klarte jeg å notere ned i full fart i studio sist jeg var med i en slik "gravølsesjon".

Hvor representativ denne språkforma er for samnorsk, overlater jeg til leserne å vurdere, men jeg vil anta at vurderinga i dette tilfellet vil være relativt entydig uansett språkpolitisk syn. Det som etter mitt syn er interessant i denne sammenhengen, er det at en i 50-åra var nødt til å ty til ei såpass grov forvrenging på revysenen for å få fram et språkpolitisk poeng: Det som eventuelt måtte kunne kvalifisere til betegnelsen *samnorsk* i denne sketsjen, var nemlig Justers folkelige oslomål, men det var overhodet ikke i fokus – han framstod som minst like mye av et språkpolitisk "offer" som den arme eleven, sjøl om læreren i denne sketsjen var politisk forplikta til å forsvare dette Strutle-språket, for å alludere til en annen norsk revyartist – Harald Heide Steen, i rolla som lyrikeren Sylfest Strutle. Sjøl har jeg ellers stor sans for Heide Steens elleville påfunn både som russisk ubåtkaptein, tyristsjef Johansen og norskdomssinna lyriker frå Slemdal i Oslo

med utdanning frå Vrangevikji folkehøgskule i Fjuslavåg. Men Strutles språk har ingen noen gang karakterisert som samnorsk, så vidt jeg har oppfatta.

Neste gang jeg måtte bli invitert til NRK for å holde liktale, vil jeg derfor be om at de prøver å finne en mer høvelig intro enn den gamle sketsjen om *skvatarausi*; den passer unektelig mye bedre på heimesider av den typen jeg dumpa borti da jeg tok et Google-søk på Internett med *skvatarausi* som søketekst. Da fikk jeg opp dette:

Ich heisse Vidar. Skvatarausi rykkja rova. Jeg kommer fra Espa. Hurum harum, lirum larum, høyfjols, hotellfjells. [...] Hufsetufsen gjekk stabeint med eit fesselet attom myrkrykjekrulla. Og hadde det ikke vært for at homsepomsen volte ofseleg øsing i vasstrauet, så hadde jeg sikkert gjort noe helt annet...

Arne Torp:

Tredve-fem og fem och trettio

Noen nostalgiske betraktninger om gammel og ny tellemåte

Den herostratisk berømte tellereformen fra 1951 ble jo behørig omtalt for et par år siden da den fylte femti år, uten at en på noen måte kan si at den er fullstendig gjennomført; tvertimot er det fremdeles ei kampsak for visse språkpolitiske grupperinger å få den såkalte gamle tellemåten i alle fall legalisert igjen som offisiell språkbruk.

Jeg har ikke tenkt å komme med noe innlegg for eller imot en slik "reaksjonær" reform, men jeg vil uten videre si meg enige med dem som mener at innføringa av den nye tellemåten i si tid var det groveste inngrepet mot etablert norsk språkbruk som myndighetene noen gang har prestert. Reformen var da heller ikke språkpolitisk motivert, men reint språkteknokratisk: Det var et påfunn fra det som den gangen hette Telegrafstyret, som mente at det ville bli lettere for folk å slå riktige telefonnummer når talla kunne leses "den rette vegen" – altså f.eks. 27.35.62 som *tjuesju-trettifem-sekstito* – ikke *sjuogtjue-femogtredve-toogseksti*. Og det var ikke tilfeldig at forslaget kom akkurat da; Oslo telefonanlegg innførte nemlig seks-sifra telefonnummer i 1951, og da mente man at folk i større grad enn tidligere ville lese to og to siffer sammen.

At kombinasjonen *tyvesyv* i stedet for det offisielt påbudte *tjuesju* virker merkelig i dag, trur jeg neppe bare skyldes det offisielle "forbudet" mot formene *tyve* og *syv*. Jeg har en sterk mistanke om at et svensk forbilde her kan ha virka inn: Vi nordmenn er jo generelt svært glade i svensk (trass i at vi gjerne koketterer med å si at vi hater svensker!), og det er jo et faktum at den tradisjonelle svenske formen *tjugosju* ligger svært nær den offisielle norske etter 1951. Sjøl om *tjuesju* altså i og for seg var en fullstendig ukjent form før 1951, virka nok likevel denne formen mindre "anstøtelig" enn *tyvesyv* – og tilsvarende ville sjølsagt gjelde for alle tall mellom 30 og 40 – *trettien* var mindre merkverdig enn *tredveen*. Det er likevel ikke noen "naturnødvendig" sammenheng mellom den gamle tellemåten og formen på hvert enkelt tallord, bortsett fra nettopp *tredve* – forma *tretti* var så vidt jeg veit helt ukjent i norsk før 1951. Derimot var både *sju* og *syv, tyve* og *tjue* vanlige, og derfor var både kombinasjonen *sjuogtjue* og *syvogtyve* fullt gangbare som norsk dagligtale både før og etter 1951. Derimot verken var eller er det noen som sier *sjuogtretti* eller *syvogtretti* – denne kombinasjonen må betraktes som en rein kuriositet i den grad den i det hele tatt forekommer.

Poenget med tallordreformen var sjølsagt den nye *rekkefølgen* av enere og tiere. Men viss vi ser nærmere etter, innebar reformen også ei annen forandring: Konjunksjonen *og* forsvant. Dette er det så vidt jeg har sett ingen som har kommentert, og grunnen er sikkert den at de mer kjente språka som har den "moderne" rekkefølgen, heller ikke har noen konjunksjon; jf. svensk *trettiofem* og engelsk *thirtyfive* mot dansk *femogtredve* og tysk *fünfunddreißig*. Når en forandra rekkefølgen, mente en nok derfor også at en kunne "rasjonalisere bort" konjunksjonen i samme slengen, slik at vi kom på linje med svensk og engelsk. Men rekkefølge og konjunksjonsbruk henger ikke nødvendigvis sammen: Islandsk har den "svensk-engelske" rekkefølgen, men likevel konjunksjon: 35 heter *þrátíuogfimm* på islandsk – altså *trettiogfem*.

At visse tradisjonelle uttrykksmåter forsvant sammen med den gamle tellemåten med konjunksjon, er det mange som har pekt på. Bl.a. kan vi ikke lenger uttrykke et omtrentlig tall på samme måte som før – *noen og tredve* er neppe helt det samme som *mellom tretti og førti* – 39 er knapt "noen og tredve", men det er fremdeles under 40! Og "tretti-noen" er bare tull...

Men det er ikke bare omtrentlige tallangivelser som er blitt berørt: Før myndighetene begynte å "tukle" med tellemåten (for å låne en uttrykksmåte med sterk tradisjon på riksmålssida) kunne vi utnytte *mangelen* på konjunksjon til å uttrykke visse desimaltall på en kortere og fyndigere måte enn i dag, da ny og gammel tellemåte er i fri

flyt i dagligtalen. Et tall som 30,5 – som muligens kan være et eller annet sportsresultat uttrykt i sekunder eller minutter (hva vet jeg som sportshater om det?) – det ville i reportasjer før 1951 oftest lyde som *tredve-fem* – akkurat som 37,5 fremdeles kan hete *trettisju-fem*. Derimot kan man i dag verken si *tredve-fem* eller (enda verre) *tretti-fem* når man mener 30,5 – i dag vil en slik uttale uvegerlig føre til at tallet vil kunne oppfattes som 35 – med "ny" tellemåte.

På svensk kan man på tilsvarende måte si f.eks. *fem och trettio* når man mener 5,30. Men på norsk kan vi ikke si *femogtredve*, for det vil også kunne oppfattes som 35 – med "gammel" tellemåte! Vårt nåværende tallordkaos har altså ført til at vi har "ødelagt" en rasjonell måte å uttale desimaltall på.

Nå kan man jo si at dette er noe vi må kunne leve med, og det er sjølsagt sant. Likevel kan jeg ikke la være å tenke på hvor greit det hadde vært om vi hadde kunnet fortsette med å uttale årstall etter år 2000 på samme måte som vi gjorde på 1900-tallet. For å ta et årstall før 1910 som snart igjen vil bli aktuelt som hundreårsjubileum: Det er trulig få som kaller unionsoppløsningsåret 1905 noe annet enn *nitten-fem*. Derimot vil vi dessverre aldri komme til å feire hundreårsjubileet som *tjue-fem* – det har reformatorene i 1951 sørga for!

I Sverige har man som kjent gått inn for å kalle 2000-tallet for *tjugohundratalet*, mens vi her i landet har bestemt oss for *totusentallet*. Det er beklagelig at de skandinaviske nabospråka på denne måten skal fjerne seg fra hverandre i språkbruken. Personlig mener jeg også at vi godt kunne ha gjort som svenskene på dette punktet; når vi i 1951 innførte "svensk" tellemåte, kunne vi da sannelig ha fulgt dette opp femti år seinere også! Men *tjue-fem* vil vi nok aldri kunne si – men hvorfor ikke *tjue-null-fem*, som svenskene? Det er i alle fall én stavelse mindre enn *to-tusen-og-fem*? Kanskje kunne et vedtak i Norsk språkråd om *tjue-null-fem* som offisiell norsk språkbruk vært ei passende markering i 2005 om at såra etter unionen nå er endelig er grodd?

Olav Momrak Haugann:

To rettinger (og utdyping)

1. I Språklig samling nr. 4/2000 hadde jeg et lite innlegg under overskrifta "Utviklinga må styres". Jeg nevnte den gangen "en liberalistisk 'la-det-skure'-holdning à la Carl I. Hagen", en holdning som jeg tok avstand fra.

Jeg tror ikke at jeg den gangen ga en rettferdig karakteristikk av Hagen og av det partiet han er leder for. Derimot *ser det ut til* at det er andre parti som har slått inn på ei "la-det-skure"-linje; jf. Ot.-prop. nr 95 2001-2002), s. 3:

> Fleirtalet i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, medlemmene frå Arbeidarpartiet, Høgre, Sosialistisk Venstreparti, Kristeleg Folkeparti og Senterpartiet, uttalte i Innst. S. nr. 109 (2001-2002) følgjande: Fleirtalet støttar departementet sitt syn på at "den sovande paragrafen" om på sikt å føre målformene nærare saman, må opphevast.

Dette er et trist vedtak.

2.

I Språklig samling nr. 4/2001 skrev jeg en artikkel, "Nynorsken skal leve videre i bokmålet (2)". Der behandlet jeg det personlige pronomen *han/ham*. På bokmål kan det som kjent skrives både *han* og *ham* i objektform. I 2001 argumenterte jeg for *han* som obligatoriske objektform, at det altså blir på samme måten som på nynorsk. "Kom senerehen til andre resultater." (H. Ibsen: *Peer Gynt*, Peer i 4. handling.) Slik også med meg. Til grunn for mitt arbeid med norsk språk legger jeg som et hovedprinsipp at nynorsken skal leve videre i bokmålet. Imidlertid må også riksmålet få sitt; det har jo en mer enn 400-årig tradisjon her i landet, lenger enn den tid da "...natten/ ruget over abekatten" (Ibsen: *Peer Gynt*, 4. handling).

Når det gjelder *han* og *ham* som objektform, synes to prinsipp å være på kollisjonskurs: 1) Nynorsken skal leve videre i bokmålet, 2) riksmålet skal få det som tilkommer det. Det førstnevnte prinsippet mener jeg å ha ivaretatt; jf. det som jeg har skrevet her i bladet i 1994, 1999, 2000 og 2001.

Her og nå vil jeg foreslå at vi gjør *ham* til obligatorisk objektform. Gjør vi det, så har vi den greie regel at alle personlige pronomen har objektform som er forskjellig fra subjektforma. Fra denne regelen vil det bare være ett unntak: *dere/dere*.

I et språk som har kasus, f.eks. tysk, heter som kjent subjektform nominativ. Viss alle norske skoleelever lærte tysk i grunnskolen, ville de stå sterkere også når det gjelder norsk. Tysk og norsk har grunnleggende likheter felles. Og i den forbindelse er det viktig å framelske det syn at subjektsform/nominativ er forskjellig fra andre former (slik er det iallfall i prinsippet). Grammatikk er ikke en måte å plage elever på; den skal hjelpe dem til å se sammenhenger.

Arne Torp:

Et nostalgisk blikk på fortida – og et optimistisk syn på framtida

Mange synes visst at vi som kaller oss samnorskfolk har grunn til å henge med nebbet i disse dager. I denne artikkelen vil jeg derfor først mimre litt over en episode fra begynnelsen av 90-tallet, som jeg til å begynne med opplevde som ganske ubehagelig, men som seinere vendte seg til det motsatte. Som jeg har sagt i en artikkel lenger framme i dette bladet, trur jeg også at vi fremdeles kan spille ei viktig rolle i den norske språkdebatten, og derfor ser jeg heller ikke mørkt på framtida.

I Språklig samling nr. 1/2 1991 skreiv jeg en artikkel under overskrifta "Bokmålssekretariatet i Norsk språkråd – eit språkpolitisk sensurorgan?" Bakgrunnen for denne artikkelen var noe jeg hadde skrevet i ei norsklærebok for videregående skole, der jeg hadde triksa litt med en tekst av Iben Sandemose, som dere ser gjengitt på neste side i fire versjoner: Øverst til venstre står originalteksten, nederst til venstre en annen bokmålsversjon og til høyre to nynorskversjoner. De to øverste versjonene hadde jeg tillatt meg å kalle *konservative* utgaver av henholdsvis bokmål og nynorsk, de to nederste radikale. Denne terminologien godtok Sekretariatet med ett unntak: Det var ikke lov å kalle originalversjonen *konservativt* bokmål, den måtte værsågod hete *moderat* bokmål, for det var jo det det var!

Vel, jeg måtte altså den gangen krype i det sure eplet, som noen sier, men laga bråk om saken etterpå, og enden på visa ble at styret i Språkrådet seinere – dvs. lenge etter at læreboka var trykt (med termen *moderat* bokmål i kommentarteksten) – bestemte at en heretter skulle overlate til lærebokforfatternes eget skjønn hva en skulle kalle ulike "varianter" av de to norske målformene; jf. Språklig samling nr. 2/3/4 1992. For øvrig er det jo heller ikke så enkelt at det fins bare fire utgaver av norsk – en kan jo nemlig "kjøre slalåm" blant konservative og radikale enkeltformer, og i praksis er det dermed heller snakk om en glidende overgang mellom fire ytterpunkter – med andre ord nærmest uendelig mange varianter. Og i så fall representerer originalversjonen noe som kanskje kunne kalles *ekstremt* moderat bokmål!

Denne krangelen med bokmålssekretariatet opplevde jeg som nokså ubehagelig mens den stod på, men til gjengjeld har jeg i ettertid hatt hatt desto mer glede av den. De første åra etterpå ble jeg nemlig rett som det var invitert – som martyr! – til Målungdommen, der jeg da kunne fortelle om den fæle målundertrykkinga i Språkrådet. Før hadde jeg av og til blitt invitert til de samme folka som hatobjekt ("den fæle målblandaren"), og det kunne jo stundom være en blanda fornøyelse.

Men sjølve lærebokteksten – i de fire versjonene der tre av dem var manipulert av lærebokforfatteren – har jeg også hatt glede av, og det helt fram til i dag. Når jeg iblant holder foredrag for studenter fra andre nordiske land, får de alltid se på disse fire tekstversjonene, og så får de lov til å gjette hva som er bokmål og nynorsk, og hva som er konservativt og radikalt. Så forteller jeg at alle de kursiverte bokstavene i tekstene viser forskjeller mellom bokmål og nynorsk, og at det er 45 forskjeller mellom de to konservative tekstene, men bare 9 mellom de to radikale, mens det er henholdsvis 22 og 23 forskjeller mellom den konservative og den radikale utgava av hver målform. Og så snakker jeg om det store og vakre samnorskprosjektet, der hver målform har gitt slipp på like mye for at vi skulle få ett norsk språk, høvelig for alle nordmenn, som det heter. Og det synes både dansker og svensker høres *så* fornuftig og demokratisk ut!

Men så må jeg altså til slutt fortelle at slik skal det ikke gå likevel, for nå har myndighetene bestemt at bokmål og nynorsk skal konsolideres hver for seg. Og snart kan jeg nok ikke bruke den gamle teksten min heller, for når dette leses, har Språkrådet forlengst vedtatt nye normer for både bokmål og nynorsk, som helt sikkert vil gjøre avstanden mellom de radikale utgavene av hver målform større enn den er i dag.

En litt trist slutt altså på ei historie som begynte så bra! Men aldri så galt at det ikke er godt for noe: Nå er det i alle fall ingen fare for at jeg med det første skal slippe opp for stoff når jeg skal fortelle utlendinger om den norske språksituasjonen – den vil jo nemlig forbli "eksotisk" – med statsgaranti! – i det minste ut mi levetid, regner jeg med. For hvilket annet land kan varte opp med noe som regnes som ett offisielt *språk*, nemlig *norsk*, men likevel to *målformer*? Og sjøl om variasjonen innafor hver målform nok vil bli mindre, så vil det likevel utvilsomt bli mer enn nok igjen til å sjokkere dansker og svensker – og mer enn nok radikale bokmålsformer igjen til å provosere riksmålsjuntaen i diverse redaksjoner! Og vi samnorskfolk skal nok være med og minne om at den norske språksituasjonen ennå ikke er så "normal" som de samme folka gjerne vil ha oss til å tru.

Hva er «norsk»?

I det svarte, gamle huset med vill og lysende blåfarge hadde *vi* ikke andre dyr enn bestemoren min. Hun var *ganske liten*, litt krum i ryggen og med *svært raske*, spenstige ben.

Munnen var stor og rød, *øynene* svarte. Håret krøllet hun med krølltang som *ble varmet* på platen, da lignet hun en liten løve. Derfor kalte vi henne Simba.

Simba sov med sov-i-ro i *ørene* og våknet sjelden før utpå dagen. Da var hun som regel litt kvalm og *spiste* noen vommeletter. Det er små, hvite piller som smaker tørr bomull.

Jeg passet godt på å ikke *bli* kvalm.

I det svarte, gamle huset med vill og lysande blåfarge hadde *me* ikkje andre dyr enn bestemori mi . Ho var *heller liti*, litt krokut i ryggen og med *særs snøgge*, spenstige bein.

Munnen var stor og raud, *augo* svarte. Håret krulla ho med krulltong som *vart vermd* på plata, då likna ho *ei liti* løva. Difor kalla *me* henne Simba.

Simba sov med sov-i-ro i *øyro* og vakna sjeldan før utpå dagen. Då var ho som regel litt kvalm og *åt* nokre vommelettar. Det er små, kvite pillor som smakar tørr bomull.

Eg passa godt på å ikkje *verta* kvalm.

Her ser du den samme teksten i to utgaver – én på bokmål, den andre på nynorsk. Originalutgaven er til venstre – det er et kapittel fra boka *Det vokser ikke hvitløk på Skillebekk* (1977), der forfatteren Iben Sandemose forteller fra oppveksten sin.

Men begge tekstene er *norsk* – både *bokmål* og *nynorsk* er offisielle norske skriftspråk. Se nå på *disse* utgavene av den samme teksten:

I det svarte, gamle huset med vill og lysende blåfarge hadde vi ikke andre dyr enn bestemora mi. Ho var ganske lita, litt krum i ryggen og med svært raske, spenstige bein.

Munnen var stor og raud, *øya* svarte. Håret krølla ho med krølltang som blei varma på plata, da likna ho ei lita løve. Derfor kalte vi henne Simba.

Simba sov med sov-i-ro i øra og vakna sjelden før utpå dagen. Da var ho som regel litt kvalm og åt noen vommeletter. Det er små, kvite piller som smaker tørr bomull.

Jeg passa godt på å ikke bli kvalm.

I det svarte, gamle huset med vill og lysande blåfarge hadde vi ikkje andre dyr enn bestemora mi. Ho var ganske lita, litt krum i ryggen og med svært raske, spenstige bein.

Munnen var stor og raud, *auga* svarte. Håret krølla ho med krølltong som blei varma på plata, da likna ho ei lita løve. Derfor kalla vi henne Simba.

Simba sov med sov-i-ro i øra og vakna sjeldan før utpå dagen. Da var ho som regel litt kvalm og åt noen vommelettar. Det er små, kvite piller som smaker tørr bomull.

Eg passa godt på å ikkje bli kvalm.

Dette er *også norsk* – bokmål og nynorsk. Men hvordan kan det ha seg at vi har så mange utgaver av de to skriftspråka våre?

Ordet *språkstrid* kjenner du vel. Og strid om hvordan skriftspråket skal se ut, har vi hatt mer av her i Norge enn i de fleste andre land. La oss nå ta et lite blikk bakover i historia for å finne ut *hvorfor* det er blitt slik.

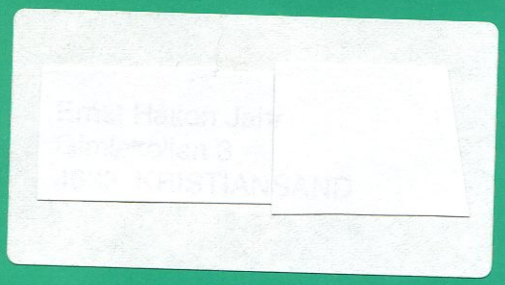

B
BLAD

Returadresse:
SPRÅKLIG SAMLING
Postboks 636 Sentrum, 0106 OSLO

Innhold

Redaksjonelt **2**

Pressemelding: Språklig samlings litteraturpris 2002 til Øyvind Berg **3**

Pål Styrk Hanssen: Tale til Øyvind Berg **4**

Arne Torp: Samnorsken er daud – leve samnorsken **5**

Arne Torp: «Skvatarausi rykkja råva» **7**

Arne Torp: «Tredve-fem og fem och trettio» Noen nostalgiske betraktninger om gammel og ny tellemåte **8**

Olav Momrak Haugann: To rettinger (og utdyping) **9**

Arne Torp: Et nostalgisk blikk på fortida og et optimistisk syn på framtida **10**

Gaver til LSS i 2002:

Magne Aksnes, La Nucia 100
Reidar Bekkelund, Brumunddal ..100
Ove Byrkjeland, Hokksund 100
Arnold Dalen, Trondheim 100
Finn Hødnebø, Risør 100
Hartvig Sætra, Moen 200

Landslaget for språklig samling takker hjertelig for gavene

Hegland Trykkeri A.s - Flekkefjord